

SEMNIFICAȚIA PENSIILOR OCUPAȚIONALE ÎN CONSOLIDAREA SISTEMULUI DE PENSII PRIVATE DIN ROMÂNIA

Dragoș Alexandru Hașegan*

¹⁾ Institutul de Studii Financiare, București, Romania

Rezumat

Pensiile ocupaționale reprezintă o componentă a sistemului de pensii private din România, alături de pensiile administrate privat (Pilonul II) și pensiile facultative (Pilonul III), fiind parte integrantă a sistemului de pensii din România și vizează asigurarea unei pensii private, distincte, care suplimentează pensia acordată de sistemul public. Cadrul legal care reglementează organizarea și funcționarea fondurilor de pensii ocupaționale este reprezentat de Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale, prin care s-au creat premisele pentru obținerea unei pensii ocupaționale, în completarea celorlalte tipuri de pensii acordate. Introducerea pensiilor ocupaționale constituie o nouă etapă în reforma pensiilor, având ca scop diminuarea presiunii exercitate asupra sistemului public de pensii, contribuind în acest mod la dezvoltarea și sustenabilitatea acestuia. Prin funcționarea fondurilor de pensii ocupaționale se urmărește asigurarea unui nivel suplimentar de securitate pentru viitorii pensionari.

Cuvinte-cheie: pensie ocupațională, fond, angajator, schemă, administrator.

Clasificare JEL: J32, J11.

Introducere

Actul normativ care transpune Directiva (UE) 2016/2341 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2016 privind activitățile și supravegherea instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale (IORP), a fost adoptat, în unanimitate, de către Camera

*Autor de contact, **Dragoș Hașegan** – dragos_has@yahoo.com

Deputaților, în ședința din data de 11 decembrie 2019. Ulterior, după promulgarea prin Decretul Președintelui României nr. 1 din 6 ianuarie 2020, Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 10 din 08 ianuarie 2020, fiind în vigoare cu data de 07 februarie 2020. Această lege conține prevederi referitoare la înființarea fondurilor de pensii ocupaționale, precum și elementele legate de administrarea acestora.

Aspecte generale privind pensiile ocupaționale

Aria de aplicabilitate a Legii nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale cuprinde:

- fondurile de pensii ocupaționale;
- administratorii de fonduri de pensii ocupaționale;
- angajatorii;
- depozitarii (referitor la activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii ocupaționale);
- auditorii financiari;
- Fondul de garantare a drepturilor din sistemul de pensii private.

Pensiile ocupaționale sunt pensii profesionale, legate de ocupație și sunt opționale, schema de pensii fiind stabilită de către fiecare angajator care intenționează să ofere angajaților săi astfel de beneficii, dreptul de a propune o schemă de pensii ocupaționale aparținând exclusiv acestuia.

Fondul de pensii ocupaționale este constituit prin contract de societate, potrivit dispozițiilor Codului civil și ale Legii nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale și trebuie să aibă minimum 100 de participanți. Fondul de pensii ocupaționale este autorizat și supravegheat de către Autoritatea de Supraveghere Financiară (A.S.F.) și va primi contribuții doar după autorizarea acestuia. Este important de reținut că un fond de pensii ocupaționale nu poate fi declarat în stare de faliment.

Administrarea unui fond de pensii ocupaționale se realizează numai de către un administrator autorizat și supravegheat de către A.S.F. Entitățile care pot administra fonduri de pensii ocupaționale sunt: o societatea de pensii nou înființată, o societate de pensii care administrează deja un fond de pensii administrat privat și/sau facultative, o societate de administrare a investițiilor sau o societate de asigurare de viață. Pentru toate este însă necesară autorizarea A.S.F., pentru a administra fonduri de pensii ocupaționale. Administratorii care au fost autorizați, avizați sau supuși unei proceduri similare în vederea funcționării ca administrator de fonduri de

pensii ocupaționale într-un stat membru al Uniunii Europene sau aparținând Spațiului Economic European, sunt exceptați de la cerința autorizării de către A.S.F. Un administrator poate administra unul sau mai multe fonduri de pensii ocupaționale.

Calitatea de participant la un fond de pensii ocupaționale poate fi deținută de angajatul, funcționarul public sau persoana autorizată să desfășoare o activitate independentă, potrivit legii, persoana care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care este numită în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, membrul unei societăți cooperative potrivit dispozițiilor Legii nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperăției, republicată, cu modificările ulterioare, precum și altă persoană care realizează venituri asimilate salariilor, venituri din activități profesionale sau agricole; persoana pentru care se plătesc, în baza unor contracte de mandat sau contracte de management, contribuții la un fond, persoana care acționează ca propriul său angajator, exercită o activitate independentă sau orice asocieri între acestea și care a semnat un contract de administrare cu un administrator. În categoria persoanelor fizice care exercită o activitate independentă sunt incluse și persoanele asigurate în alte sisteme de asigurări sociale neintegrate în sistemul public de pensii, situație în care acestea negociază și semnează direct cu administratorul contractul de administrare a pensiei ocupaționale și un act individual de aderare la fond. Participant la un fond este persoana care a semnat un act individual de aderare la fondul respectiv, care a plătit sau în numele căruia au fost plătite contribuții la acel fond și care are un drept viitor la o pensie ocupațională. Drepturile și obligațiile participanților la un fond sunt prevăzute în prospect.

Angajatorul are posibilitatea de a fixa niveluri diferențiate de contribuție pentru angajații săi, putând lua în considerare criterii ca vechimea, funcția ori drepturile salariale. Angajatorul nu poate obliga o persoană să contribuie, în nume propriu, la un fond și nici nu poate să condiționeze încheierea unor relații contractuale de o astfel de contribuție.

Conform legii, un participant are posibilitatea de a contribui în nume propriu la fondul de pensii ocupaționale, în mod suplimentar față de contribuția plătită de angajatorul său, contribuția acestuia fiind stabilită prin actul individual de aderare. Valoarea contribuției proprii a unui participant nu poate depăși o treime din veniturile sale salariale brute lunare sau din veniturile asimilate acestora. Toate reținerile pe care le-ar avea participantul nu pot depăși 50% din salariile nete lunare, respectiv din veniturile asimilate.

Sumele reprezentând contribuțiile la fonduri de pensii ocupaționale din România sunt deductibile fiscal în conformitate cu legislația fiscală.

Angajatorul are posibilitatea să includă în schema de pensii ocupaționale clauza referitoare la vesting (împuternicire cu drepturi), care presupune amânarea dobândirii de către angajați a dreptului de proprietate asupra activului personal (sumele virate de către angajator la fondul de pensii ocupaționale). Aceasta se poate aplica pe o perioadă de maximum 3 ani, timp în care participantul (angajatul) nu poate contribui în nume propriu la respectivul fond de pensii ocupaționale. La expirarea clauzei de vesting, angajatul dobândește dreptul de proprietate menționat anterior, cu condiția ca raportul de muncă în baza căruia se plătesc respectivele contribuții să fie în vigoare.

Dreptul la pensia ocupațională se deschide, la cererea participantului, astfel:

- în condițiile prevăzute de schemă și prospect și în conformitate cu legislația privind plata pensiilor private;
- începând cu data împlinirii vârstei standard de pensionare (prevăzută de sistemul public de pensii, respectiv cu data împlinirii vârstei de pensionare reglementată de alte acte normative, în raport cu categoria profesională din care face parte, după caz).

În cazul în care valoarea activului personal nu este suficientă pentru plata unei pensii ocupaționale, participantul va primi, la cerere, o plată unică sau plăți eşalonate în rate pe o perioadă de maximum 5 ani.

Interesele participanților și beneficiarilor la fondurile de pensii ocupaționale sunt protejate de către A.S.F., prin atribuțiile și prerogativele legate de reglementarea, autorizarea, supravegherea și controlul activității entităților.

La nivel de legislație secundară, A.S.F. a desfășurat o activitate intensă în procesul de reglementare a fondurilor de pensii ocupaționale, urmărind crearea cadrului legal necesar funcționării acestora prin completarea legislației secundare în domeniul pensiilor private. În acest sens, au fost elaborate, dezbătute, adoptate, fiind publicate în Monitorul Oficial al României acte normative referitoare la: capitalul social al administratorului de fonduri de pensii ocupaționale, autorizarea fondului de pensii ocupaționale, prospectul fondului de pensii ocupaționale, autorizarea administratorilor de fonduri de pensii ocupaționale, aderarea și evidența participanților la fondurile de pensii ocupaționale, utilizarea activului personal al participantului la un fond de pensii ocupaționale, transferul participanților de la un fond de pensii ocupaționale la un alt fond de pensii

ocupaționale sau facultative, operațiunile de încasări și plăți efectuate prin conturile bancare ale fondului de pensii ocupaționale, investirea și evaluarea activelor fondurilor de pensii ocupaționale, etc.

Ca urmare a necesității introducerii prevederilor referitoare la fondurile de pensii ocupaționale, au fost actualizate, de asemenea, o serie de acte normative care reglementau domenii precum, controlul intern, auditul intern și administrarea riscurilor în sistemul de pensii private, inventarierea elementelor patrimoniale ale fondurilor de pensii private, organizarea activității de arhivă, aplicarea principiilor de guvernanță corporativă, etc.

Concluzii

Prin adoptarea Legii nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale a fost continuat procesul de armonizare a cadrului legislativ din România cu directiva europeană privind pensiile ocupaționale. Reglementarea organizării și funcționării fondurilor de pensii ocupaționale a permis construirea cadrului legal oferirii unei pensii ocupaționale. Aceasta se obține în urma calității de participant la un fond de pensii ocupaționale, fiind distinctă și suplimentară celei furnizată de sistemul public.

Sistemul de pensii private, implicit și pensiile ocupaționale, are un rol social esențial în economia României, prin degrevarea bugetară a asigurărilor sociale de stat, având în vedere previziunile demografice privind îmbătrânirea populației, scăderea natalității, creșterea speranței de viață și a numărului de pensionari.

Totodată, un aspect foarte important la care contribuie sistemul de pensii private, inclusiv pensii ocupaționale, este reprezentat de formarea de capital autohton și investirea acestuia în economia națională.

Bibliografie

- [1] Stancu I. Hașeganu D., Guzun A., 2019, Proiecții privind sustenabilitatea sistemului de pensii în România, Revista de Studii Financiare nr. 6, București
- [2] Directiva (UE) 2016/2341 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2016 privind activitățile și supravegherea instituțiilor pentru furnizarea de pensii ocupaționale (IORP)
- [3] Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale, Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 10 din 08 ianuarie 2020